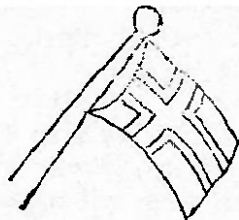

FRITT LAND

Nr. 1 - 2. årg.

Onsdag, 3. januar 1945.

ÅRET SOM GIKK- OG ÅRET SOM KOMMER.

Den tro som i høst var nok så alminnelig, at 1944 skulle bringe de forenede nasjoner den endelige seier over Tyskland, ble ikke til virkelighet. Året over i det krevende oppbyggingsarbeid som ligger foran oss. Til dette slitt går inn under et størs slag som er forårsaket ved en tysk motoffensiv. Den tyske arbeid kreves alle arbeidsføre nevner, og for å planlegge det kreves ke hårs kampvilje og kompetevne er, om enn svekket, ikke slått ned. Men på den annen side er det uomtvistelig at Tyskland har tapt krigen. Et utsyn over krigsbegivenhetene i sin helhet - og bare dette gir overblikk - gjør det klart at hva Tyskland har tapt, ikke først og fremst i tidligere besatte områder men i krigsvante tropper, i materiell, i råstoffkilder, i produksjonskapasitet, i transportveier, i prestisje og i seiersstro, over hodet i alt hva som har sammenheng med krigføringen, er så uhyre at tapet må betegnes som uopprettelig. I løpet av 1944 forsvant "die Festung Europa", det er bare over et tadaljet "Gross-Deutschland", at Hakenkorsflagget ennå vaier. De allierte hærer står umiddelbart foran områder, som er av avgjørende betydning for Tysklands forsatte kompetevne: Saar, Ruhr, industriområdene omkring Wien og Katowitz-Krakau. Ved de alliertes framrykning i vest har Tyskland mistet så meget kull og jern, - det nevnes 75 % av hele produksjonen - at det temmelig fort vil vise sin virkning. Tyskland er tvunget over i en klar defensiv strategi.

Allt dette stemmer med den tyske presses og de tyske lederes standpunkt i de siste måneder. Der tales jite om at Tyskland "må og skal seire". Det mest klare uttrykk for det nye tyske standpunkt er gitt av "Deutsche Zeitung" i Prag, som nylig skrev: "Millioner og atter millioner av mennesker spør drølig seg selv: Hviledes og når skal denne krigen slutte? Og hvor mange følger ikke til: Finnes det ingen diplomatisk vei ut av krigen? Finnes det ingen kompromisløsning som kan gjøre slutt på dette blodige drama?... Men noe svar på spørsmålet har begivenhetene hittil ikke kunnet gi. Så meget vet i all fall det tyske folk, at så lenge våre fiender holder fast ved sitt krigsmål, kapitalasjon og underkastelse uten vilkår, er noen slutt på krigen ikke mulig." Stort tydeligvis kan det neppe uttales, at det er kompromisfred som nå er målet. Og bladet erklærer til og med åpent, at det var en slik kompromisfred Hitler siktet til ved sitt budskap av 9. november: "Jeg tror med urokkelig tillit at vårt arbeid og våre ofre skal framtvinge det øyeblikk da våre anstrengelser kronas med endelig framgang." Det er liten mulighet for noen kompromisfred, fordi de allierte vet, at den av Tyskland vil brukes til å forberede en tredje verdenskrig. Derfor vil krigen fortsette til endelig seier. Det er bare tidspunktet for seieren som er uvis. De ennå okkuperte land var: at befrielsen vil komme, de vil ikke bli "gæ" i et stort tysk nazirike. Vi her i Norge vet at landet og folket vil bli fritt innen et tidspunkt, som når vi sammenligner det med hele okkupasjonstiden kan betegnes som nærliggende. Allt tyder på at det vil skje i 1945, antagelig i årets første halvpart. Dette betyr ikke at året som kommer vil bli lett. Tvert i mot det vil kreve mer av det norske folk enn stürsteparten av hva det hittil har måttet yte. Terroren vil øke jo nærmere befrielsen kommer, det har hendingene i Frankrike, Belgia og Nederland vist oss. Hvis vi vil unngå at hele landet skal se ut som Finnmark og Nord-Finnland i dag kreves der videre en modig innsats ikke bare av de hemmelige organiserte styrker, men av hver enkelt mann og kvinne i hjemmefronten. De verdier som er tilbake må verges med våpen i hånd, og de som ikke har våpen må tre støttende til på andre måter. Tyskerne og N.S.-folkene vil ødelegge hva de makter. Det må forhindres.

Og når så befrielsen er et faktum, da må det norske folk vise seg som en kulturnasjon og som et politisk modent folk. Det er ikke bare det at vi ikke vil ha noen borgerkrig som i Hellas. Det skulle være en helt selvsagt ting. Vi har større politisk erfaring enn grekerne, som i årene før krigen hadde

et autoritert styre. Vårt mål må være langt større: Vi må ville føre den nasjonale enighet som har vært vår glede og vår styrke under okkupasjonen, og vår styrke under okkupasjonen, til dette slitgår inn under et størs slag som er forårsaket ved en tysk motoffensiv. Den tyske arbeid kreves alle arbeidsføre nevner, og for å planlegge det kreves ke hårs kampvilje og kompetevne er, om enn svekket, ikke slått ned. Men på den annen side er det uomtvistelig at Tyskland har tapt krigen. Et utsyn over krigsbegivenhetene i sin helhet - og bare dette gir overblikk - gjør det klart at hva Tyskland har tapt, ikke først og fremst i tidligere besatte områder men i krigsvante tropper, i materiell, i råstoffkilder, i produksjonskapasitet, i transportveier, i prestisje og i seiersstro, over hodet i alt hva som har sammenheng med krigføringen, er så uhyre at tapet må betegnes som uopprettelig. I løpet av 1944 forsvant "die Festung Europa", det er bare over et tadaljet "Gross-Deutschland", at Hakenkorsflagget ennå vaier. De allierte hærer står umiddelbart foran områder, som er av avgjørende betydning for Tysklands forsatte kompetevne: Saar, Ruhr, industriområdene omkring Wien og Katowitz-Krakau. Ved de alliertes framrykning i vest har Tyskland mistet så meget kull og jern, - det nevnes 75 % av hele produksjonen - at det temmelig fort vil vise sin virkning. Tyskland er tvunget over i en klar defensiv strategi.

En helt ny epoke begynner. Hva vi har opplevet i disse fem år har brakt helt nye forutsetninger for vårt nasjonale liv. Vi må ikke glepe med oss forcommer, nedarvede oppfatninger, og gammel mistenksomhet fra tiden før 9. april 1940. Vi må begynne på en ny bau, og vårt utgangspunkt må først og fremst være den nasjonale enighet som okkupasjonen skapte og som er for verdifull til at vi skjodesløst kan hive den fra oss i gjen. Vi må gjøre som Edsvaldsmennene tross alle divergenser denne bron-ring og love: Enig og tro til Dovre faller.

KRIGSOVERSIKT.

Det er den tyske motoffensiv på Ardennerfronten som har samlet oppmerksomheten også mellom jul og nyttår. Den ble som bekjent satt i verk 16. desember, og hadde i den første uke eller vel det atskillig framgang; den kom overraskende på de allierte og sette inn i et "uinteressant" avsnitt som nærmest bare ble holdt med sikringsstyrker; det måtte derfor ta noen tid før de allierte kunne omgruppere sine hovedstyrker og sette i verk motaksjoner i større målestokk.

Den tyske offensiv kulminerte og ble bremsert opp i selve juledagene, bl. a. fordi været da bedret seg botydlig og tillot en masselønsats av alliert fly. Sentrum av støttilen var da nådd til Libramont-St. Hubert-området, 3 - 4 mil vest for Bastogne eller 5 - 6 mil vest for den tyske grense. Det hadde imidlertid hele tiden lyktes de allierte å holde flankeposisjonene både i nord og syd ved Malmady - Stavelot og nord for byen Luxembourg. Bastogne i sentralsektoren ble også holdt av den amerikanske garnison, og omslaget kom da den ble unnsatt den 28. desember via en korridor fra syd. Allt et par dage før hadde den amerikanske 3. armes trykk gjort seg kraftig gjeldende på søravsnittet, hvor Echternach (i nærheten av Trier) ble gjenerobret samtidig med unnsætningen av Bastogne. Disse resultater ble ikke minst muliggjort ved den voldsomme allierte flyinnsats både i frontevsnittet og mot de tyske tilførselslinjer; i løpet av offensivens første 12 dager ble således 600 tyske tanks, 600 fly og 1.500 jernbanevogner ødelagt, mens omkring 1.000 lastebiler ble satt ut av spillet daglig. Også mot de tyske trafikksentra bak fronten ble det rettet lamnende slag, f.eks. mot skiftetøntene i Müns-ter, Hamm og Osnabrück, likesom et 3.000 fly - raid i julen satte 8 av tyskernes 11 framskutte flyplasser ut av spillet. En dag brakte 7.000 allierte flyutfall.

Situasjonen ved årsskiftet var den at 3. amerikanske arme under en ny offensiv sørfra hadde ytterligere god framgang (fangetallet passerte her 6.000), at tyskerne langsomt ble trengt tilbake på midtavsnittet mot St. Hubert, mens de allierte styrker i nord holdt tyskerne i sjakk.

Selv om overraskelser ennå er mulige, synes faren dermed å være avverget.

Den fremgang tyskerne har hatt skyldes først og fremst at det lyktes dem å overrumple den allierte ledelse i et forsømt frontavsnitt, fordi været var eksepsjonelt gunstig for angriperne. Det lave skyer og tåke skjulte alle bevegelse på bakken for flyspottingen. De allierte har såvidt man kan skjønne fått gjennomført sine omgrupperinger i en slik målestakk at de nå har situasjonen i sin hånd. Tyskerne har med sin overraskelsesoffensiv oppnådd å lette trykket på de særlig truede avsnitt ved Aachen og Saar, de har vunnet tid og brakt forstyrrelser i den allierte oppmarsj for nye forettagender ved frontens hovedavsnitt. Til hvilken pris disse fordelene er oppnådd, vil først senere vise seg, men man kan anta at de ikke blir billige. Tyskerne har sett inn allitdivisjoner og sitt beste materiell og har alt hatt følelige tap, og den situasjon de har brakt seg i, med en alvorlig flanketrussel både i nord og i sør, kan snart bli meget ubehagelig.

På Østfronten har russerne rettet kraftige angrep mot de innesluttede tyske divisjoner i Kurland, som langsomt, men sikkert blitt slitt opp i verdige materielstap, og i Ungarn er kampene gått inn i en ny fase. I julen lykkes det nemlig russiske avdelinger å inneslutte Budapest også fra vest og trengte inn i forstedene fra denne kant; nå nær kampene lene i selve byen, og det er etter alt å dømme bare et spørsmål om kort tid når den er russiske hender. Et viktig resultat oppnådd russerne også da de i julen erobret Szekesfeharvar (Stuhlweissenburg), et viktig trafikksentrum mellom Balatonsjøen og Donau, og herfra støtte videre frem mot nordvest. Også nord for Budapest, ved Donau-knøt og langs den tsjekkosløvske grense har russerne hatt betydelig fremgang.

På Filippinene har amerikanerne kunnet walde et all motstand. Leyte er opphørt, og dermed er deres grep om Bygruppen fastnet betydelig. På Mindoro forløper operasjonene også tilfredsstillende, og i Burma har de britiske styrker fremgang, både i nord hvor japanerne drives tilbake mot Indomalay, og ved kysten, hvor framrykningen i retning av Kyeb er gjeropptatt.

BEFRIELSEN AV NORD-NORGE.

Fra London melder Dagens Nyheter korrespondent at hele Øst-Finmark fram til Laksefjord nå er befridd. I kystdistriktene lenger vest finnes ingen tyskere, men Vest-Finmark er helt folketomt bortsett fra noen tyske garnisoner som skal beskytte tilbakegangen. Således holder de enda flyplassen Bømek ved Porsangerfjord. Besteparten av tyskerne står nå bortenfor Lynanlinjen og manglen på kommunikasjonsmidler tvinger dem antagelig til enda å holde den linjen. Trengslen nord om Narvik er uhyre. Her har de antagelig enda 6-7 divisjoner, for det meste alpetropper. En SS divisjon som har ansvaret for ødeleggelsene har første rett til å komme sydover. Hvorfor de har slik hest med å komme seg vekk er lett å forstå, tillegger korrespondenten. I norske London-kretser tror man at tyskerne har til hensikt snarest mulig å få alle troppene i Nord-Norge tilbake til Tyskland, men hvor lang tid dette vil ta er et helt annet spørsmål.

ELL AV "VINGTOR" BEDRIFTER.

"Vingtor" er ... Norges eldste catalina-flybåt og tilhører den kjente norske "Squadron" 332 i kystkommandoen. Det var allerede gitt ordre til å overføre den til en treningsleir, da den fikk et oppdrag, som den gjennomførte med glans, nemlig å redde 5 nordmenn, som hadde spranget sin hjemlige sender i luften og som lå i dekning et sted på norskekysten. Gestapo hadde trukket ringen om hjemmestedet, så det var et virkelig kappløp mellom "Vingtor" og Gestapo. Squadron-føreren har fortalt D.B.C. følgende: "For meg så det ut som om det ikke skulle være store muligheter for returflukt, men jeg behøvde ikke å be om menneske - jeg visste at alle guttene ville komme - og så startet vi. Alt avheng av røykkelig navigering. Det var ikke et øyeblikk å miste. Navigatøren traff norskekysten på det riktige stedet og jeg overtok som kjentmann. Ved å gå rett i løvens gap håpet vi at tyskerne ville tro det var et av deres egne fly. Vi tok sjansen, det var vårt eneste håp. Første landemerke var en flyplass med 6 fly. Vi laget et forferdelig leven i den stille bukta da vi gled over skjærene. Skytterne hadde fingeren på avtrekkeren. Vi landet på det riktige stedet i skyggen av fjellene. Plutselig skrek styrbords-skytter: "Der er det!" En båt kom mot oss. En liten gutt på 2 år ble løftet opp til oss. Så kom guttens mor og 3 magre skjeggete menn. Vi sto ut mot sjøen med brølende motorer. Fremdeles ingen alarm. Vi var reddet."

Vestfronten. General Eisenhower's kommunike melder om fortsatt fremgang. 3. amerikanske arme har avansert 3 km fra St. Hubert, mellom denne by og Bastogne. De allierte er rykket inn igjen i Romagna og hatt fremgang i Abisi. Denne by holdes frødeles av tyskerne. 2 landsbyer 10 km V for Bastogne er inntatt, linjengrep mot den allierte kilen fram til byen er slått tilbake. Det viser heftige kamper V for Bastogne. Amerikanerne rykker videre fra Echternach, som er inntatt, og har satt over elva Sur. Det er tegn på at von Rundstedt trekker sine styrker tilbake fra den vestlige del av framspringet. I Ardennene har det vært fremgang for de allierte. Det allierte kommunike melder ikke om noe nytt fra nordfronten. På avsnittet S for 3. armés front har fienden rettet en rekke sterke angrep mot 7. arme. Et av disse angrep, nemlig i Bitschområdet har hatt litt fremgang, mens andre angrep er slått tilbake. Fra Saarlautern-bruhodet meldes om endel fremgang for de allierte.

Østfronten. Den del av Budapest som den tyske og ungarske garnison holder skrumper sammen for hver time. Praktisk talt hele Buda er på russernes hender. Russiske stormtropper har drept over 1.000 tyskere inne i byen under gatekamper mandag. I de siste 3 døgner er over 8.000 av forsvarerne drept. Sivilebefolkningen lever i kjellerne. - I Tsjekkoslovakia har russerne inntatt Lomon 3 km fra jernbaneknutepunktet Lutschule.

Italia. Både fra 5. og 8. armés front meldes bare om patroljevirksemhet. Fiendens forsøk på å sende patroljer over Senio er slått tilbake med tap for fienden. S. Martin SV for Imola er okkupert.

Hellas. Demoskinos fortsetter forhandlingene for å danne ny regjering. Han be oppfordret til å avslutte fiendtlighetene for at forhandlingene kan foregå i fred og ro. Han er ennå ikke kommet til enighet. Det ble onsdag holdt et møte mellom general Scobie og en delegasjon fra EAM. ELAS-styrkene er drept ut av 2/3 av Athen, og i de befridde deler av byen begynner livet å gå nærlunde normalt.

Flyangrep. Tungt amerikanske bombefly var tirsdag over Tyskland for 11. dag på rad. Luftwaffe angrep mandag allierte flyplasser i Belgia. Tyskerne tapte mandag og natt til tirsdag 165 fly. De allierte mistet 37. De allierte fly gjorde omtrent 4.000 utfall mandag. Skiftetomter og bensinanlegg i Ruhr ble angrepet. Britiske Lancasterfly spranget Dortmund-Ems-kanalen for 4. gang. Det tok 5 uker før kanalen var i brukbar stand etter siste angrep. Amerikanske fly angrep mandag oljeraffinerier ved Hannover og Koblenz. Tyske troppesamlinger mellom Haag og Haas ble angrepet. Luftwaffe angrep La Roche og St. Vith i Belgia. - D.B.C. meldte mandag at allierte fly søndag rettet et angrep mot Viktoria Terrasse i Oslo. De flyene annen gang kom over målområdet var røktviklingen fra bombenedslagene så stor at de lot være å kaste sine bomber og flyene vendte hjem med lasten av bombelaster.

Polen. Den polske statsminister i London talte i går i kringkastingen til Polen. Han uttalte bl.a.: "I vår 5 års kamp har vi sett inn alt vi kan, og vil forbli i de forenede nasjoners rekke på alle fronter. Den polske regjering i London som er det eneste uttrykk for polsk suverenitet vil fortsette anstrengelsene for å komme til enighet med Russland. - Times diplomatisk medarbeider hadde tirsdag en artikkel hvor det uttales at den britiske regjering frødeles anerkjenner den polske regjering i London. - Den amerikanske utenriksminister Stettinius uttaler at også den amerikanske regjering anerkjenner den polske regjering i London.

Østen. Amerikanske fly har senket 5 japanske troppeskip og 1 eskorteskjip under et angrep på Luzon på Filippinene. En japansk forsyningsbasis utenfor Ienilla er angrepet. - I Burma har britene erobret en japansk flyplass. London. De første 1.000 britiske soldater er kommet til London på permisjon fra vestfronten. Det er den første 7 dages permisjon siden invasjonen. New York. Det meldes at 2 tyske agenter er grepet. De var landsatt fra ubåt, og hadde falske papirer foruten et de brakte med seg usynlig billett, og kortbølge-sendere.

Norge. Like før jul fikk Elektrisk Bureaus løyntsejvdeling for skipssjoførers besøk av 4 menn. De forklarte den tyske vakt at de tilhørte verkets folk, hvorpå de rolig låste seg inn i montasjeavdelingen og ved hjelp av revolvere holdt de 4 menn som var beskjefteget der i sjakk. De plasserte sine sprengladninger, tok de 4 arbeidere med seg til Björns konditori på hjørnet og likt etter smalt det. Skaden var total.